

STÉENHOFF, FRIDA

**Några ord om protesterna och grundlinjerna
i mitt författarskap : föredrag hållet i
Sundsvall den 20 april 1908 / av Frida
Stéenhoff (Harold Gote)**

Sundsvall : Mattssons bokh.
1908

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

STÉENHOFF

Luc Hout
So.
Almoy
(13)

Kungl. biblioteket

0 0000 000011851

Litt. hist.
Sv.
Monogs.
(Ber)
o

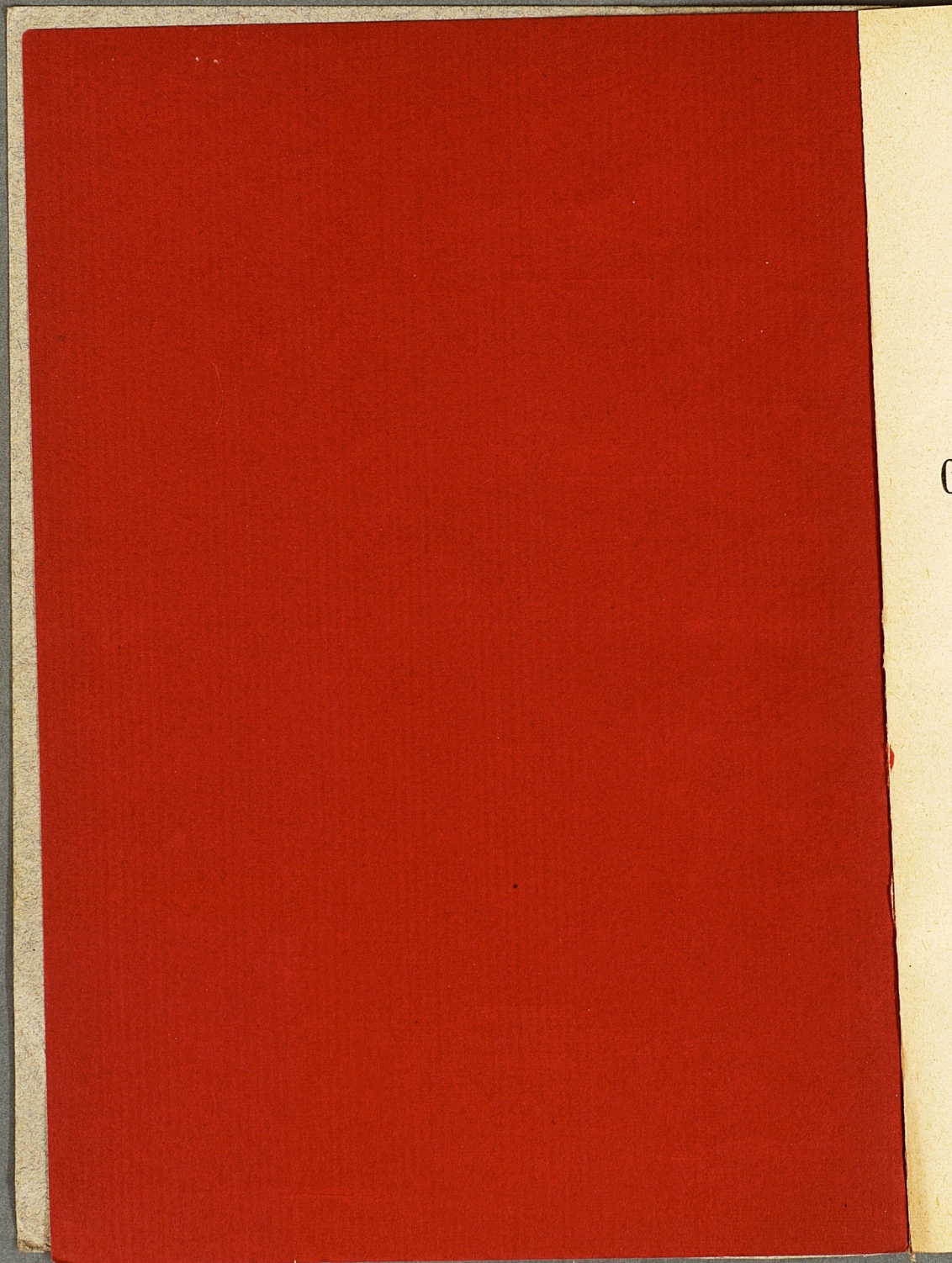
FRIDA STÉENHOFF
(HAROLD GÖTE)

NÅGRA ORD OM PROTESTERNA
OCH
GRUNDLINJERNA I MITT FÖRFATTARSKAP

SUNDSVALL
STEN MATTSSONS BOKHANDEL
I DISTRIBUTION

Pris 25 öre.

NÅGRA ORD OM PROTESTERNA

OCH

GRUNDLINJERNA I MITT FÖRFATTARSKAP

FÖREDRAG

HALLET I SUNDSVALL DEN 20 APRIL 1908

AV

FRIDA STÉENHOFF

(HAROLD GOTE)

SUNDSVALL 1908
Tryckeriföreningen Nya Samhället

Är det sätt, på vilket protesterande sundsvalliter behandlat de sedliga frågor, som nu stå på dagordningen, tillfredsställande? Jag överlämnar åt den följande diskussionen att utreda detta. För min egen del anser jag den negativa kritikens metod just vara den, på vilken sociala spörsmål *icke* böra behandlas.

Vilken tänkande människa vill ännu förneka, att den sexuella frågan med alla dess sociala förvecklingar är ett problem, som på ett eller annat sätt måste lösas. Men inga problem kunna lösas genom att tigas ihjäl eller tystas ned. Det måste sättas till god vilja och tankearbete.

Fröken Rydberg, föredraganden vid protestmötet, är icke av denna åsikt. Hon undrar över, att jag så länge fått tala och skriva ostörd. Samhället, säger hon med underförstått klander, har tegat. Beror det på att det inga åsikter haft eller på att det sovit? Då ljuder en dag några svaga kvinnostämmor, deras rop genljuder i samhället. Det vaknar och — handlar.

D. v. s. det protesterar.

I förbigående vill jag göra en anmärkning mot detta från konservativt håll vanliga sätt att indentifiera sig med samhället. Andra läger ha ju vid detta tillfälle haft motsatt åsikt om det berättigade i att framlägga vissa moderna idéer till prövning och de ha tydligt uttalat denna sin åsikt. Icke förty talar fröken R. om "samhället", som om hennes meningsfränder representerade det hela.

När de konservativa säga: vi äro samhället och vi äro de "välsinnade och sansade", men ledarne därmed underförstå: "därför att vi äro de förmögnare och ha de flesta framskjutna platserna", då förrådde de en beklaglig

ringaktning för sina mindre gynnade eller olika tänkande medmänniskors betydelse och tillvaro.

Fröken R. erkänner att "upplysning är tidens största goda" och "att förstå samtiden är vår plikt som människor". Hur står detta utmärkta erkännande i samklang med taktiken vid protesterna ifråga?

För förståelse fordras undersökning och debatt. Att förstå samtiden utan att opartiskt undersöka den är omöjligt.

Om upplysning är tidens största goda, hur bör den skyddas och ordnas i ett samhälle? Skall den vara partisk eller opartisk?

Innan man besvarar den frågan måste man ha klart för sig vad ett samhälle är. Det är en organism i ett tillstånd av ständigt blivande. Medborgarna måste därför, allt under det de respektera nuets lagar, så tillvida att de icke begå lagbrott, ha blicken fäst på framtiden och genom tryck på allmänna opinionen, vilken skapar lagarna, få utnyttjade och förlegade former ersatta med nya. Att i sin mån bidra till denna förbättrande nydaning är varje medborgares skyldighet. Men han kan icke detta, om han blott får ljus kastat över det förflutna och det nuvarande, men icke över framtiden, sådan den ter sig i alla de olika förslag, som komma fram; och bland vilka han skall välja. "Får jag se planerna", skall han säga, "så att jag kan tänka och fundera över, hur nybyggnaden i morgon skall uppföras."

Om upplysningen i ett land eller i ett samhälle endast skulle få gå i tendenslös t. ex. högerriktning, skulle resultatet bliva, att varje forskare, som ville ha klar insikt i en fråga, skulle vara nödsakad att resa utrikes eller utifrån införskrika material för belysning av ämnet även från motsatt håll mot det, som var gängse i hans hemland. Ett sådant land skulle snart gå bakåt i kultur, då det berövat sig själv den viktigaste förutsättningen för framåtgående nämligen den fria forskningen.

Upplysningen i ett land måste därför för landets eget bästa vara sådan, att ingen begränsad kategori av folket sitter inne med upplysningsmonopol. I ett land, som vill

vara ett kulturland, få de nya tänkesätt, som röra sig i samtiden världen runt, icke hindras att komma fram.*)

Anledningen till första protesten mot mig uppger fröken Rydberg vara sveda i hjärtat vid läsandet av referatet över mitt föredrag. "Det gjorde så ont, att man måste ropa högt", säger fröken Rydberg. Ingen tror väl, att endast reformförslag som ej såra, få tagas med i räkningen? Om här i Sverge endast sådana nyheter gått igenom, som aldrig sårat på något håll, ja då stode vi säkert kvar i yttersta barbari. Ty det är just karaktäristiskt för allt nytt, att det sårar dem, som älska det gamla. Men ett folk kan inte leva evigt på vad dess förfäder tänkt ut. Det förgångna kan inte vara höjden av vishet för alla tider.

Den första protesten föranleddes uttryckligen av åsikter uttalade i föredraget "Penningen och kärleken", vilket föredrag protestanterna dock erkände sig icke ha hört. Jag svävar ännu i okunnighet om vilka åsikter och uttalanden i nämnda föredrag den protesten gällde. Huruvida jag någonsin får reda därpå är ovisst, ty skribenterna förklara samtidigt, att de ej ämna ingå i någon debatt om idéerna i fråga. Fröken R. låter sedan på protestmötet blott passera revy en samling avsiktligt valda radikala och realistiska uttryck och meningar ur mina skrifter. Sådana där lösryckta bitar bli naturligtvis, som fröken R. väl vet, alltid till sin mening förvanskade, i synnerhet när man låter figurer ur skådespel, som i dramat tala för att karaktärisera sig själva, utan vidare gälla som språkrör för författaren. Men härtill skali jag senare återkomma. Detta sätt att granska litteratur är längesedan av redbara kritici förkastat.

*) Man har visserligen sökt bestrida, att någon intolerans mot yttrandefriheten från de protesterandes sida här skulle kommit till synes, men vissa händelser stå dock kvar i minnet som talande fakta. En tidning har kallat min verksamhet "en skam för staden" och häntytt på lagens straffande arm. De maktägande ha vägrat upplåta stadshussalen för ett föredrag av mig, under det den uppläts för mina motståndares mera privata möte, då jag skulle dömas utan att få förklara eller försvara mig. Redan detta innebär ju tydliga försök att skrämma och nedtysta.

Meningen med fröken R:s uppläsning var tydligen icke att öka förståendet för vad jag skrivit. Då skulle där ju en god vilja att få och giva upplysning på något sätt gjort sig märkbar.

Fins i dylikt förfarande alls någon längtan efter upplysning, måtte den vara snåft begränsad. Detta tycks ock framgå av vad senare följer.

“Det gäller de högsta livsvärden vi ha som folk“, fortsätter fröken R., “våra hem, vårt fosterland och vår kristna tro. Det är dessa livsvärden fru S. angripit och vill tillintetgöra“.

Påståendet att jag vill tillintetgöra svenska folkets förnämsta livsvärden får väl tagas som en retorisk, ehuru något väl patetisk fras. Det är en ofta använd taktik att få de mindre reflekterande i harnesk mot reformförslag i ena eller andra riktningen genom att beskylla vederbörande förslagsställare för dylikt tillintetgörande verksamhet. Detsamma har hänt alla reformivrare från de största till de minsta. Man kan således taga förebråelsen med ro. Dess ringa värde torde nog vid eftertanke stå klart även för talarinnan själv. Fröken Rydberg erkänner det berättigade i kritik av hem, fosterland och religion, men säger hon, “fru Stéenhoff skulle som en sanningens apostel bjudit oss bot för det onda — större sanning, mer renhet, djupare rättfärdighet och en flammande tro“. Här finna vi det gamla välkända sättet, att avspisa motståndare genom att klandra, att de ej gå den väg, motparten behagar utstaka. Men frågan gäller ju just: *var* fins det större måttet sanning, renhet och rättfärdighet? Det är ju därom alla reformplaner och reformdebatter röra sig. Naturligtvis har jag hyllat mig till idéer, där jag trott mig finna största möjligheter till livsvärdenas höjande.

Och protestmötet har sannerligen icke överbevisat mig om, att jag vandrar på en felaktig väg. Ett passivt nej, det må vara aldrig så “rungande“, imponerar icke på dem, som frågar efter *sakliga skäl*. Ett möte som protestmötet i fråga verkar endast sorgligt såsom bevis på, hur litet man i själva verket inom vissa samhällskretsar tål samhällskritik, trots alla försäkringar om motsatsen.

Jag bortser då från att naturligtvis vid mötet infunnit sig en hel del människor, lockade dit av nyfikenhet och andra utanför saken liggande bevekelsegrunder.

Sorgligt kan ju också tyckas, att i civiliserade samhällen man ännu vill använda sig av lynchningsprincipen, d. v. s. avstraffning utan föregående ransakning och försvar.

Sanningen angående de idéer, till vilka jag anslutit mig och vilka äro rätt gamla, är i korthet den, att de blivit uttänkta och förfäktade uteslutande för att minska orättvisorna, hjälpa upp de fattiga ur deras betryck och sprida broderskärlek och god vilja på jorden.

Låt oss nu se, hur de å protestmötet blevo tolkade. Fröken R. börjar med att utlägga mina angrepp på familjeidén och kommer till det resultatet, att enligt min mening begreppet familj skall bort. Det är emellertid mycket lätt att se vid läsningen av mina skrifter, att det är den lagliga familjen, bildad av tvångsäktenskapet, som jag har kritiserat. Detta är så tydligt utsagt, att det inte gärna kan undgå någon granskare. Meningar som dessa kunna svårigen oavsiktligt misstydas :

"I stället för tvångsfamiljen med dess skuggsidor och osäkerhet borde tråda goda överenskommelser alla människor emellan att, i händelse av föräldrars död eller hjälplöshet, deras barn skulle bliva vårdade och uppfostrade som om föräldrarna levat eller varit i sin fulla kraft. Nu sluta många döende föräldrar sina ögon i förtvivlan över vad det skall bli av deras barn. Många familjefäder och även många ogifta mödrar begå självmord och barnamord, förkrossade av tanken på, att de icke kunna dra försorg om de små varelser, som endast hava dem att lita på.

Familjeinstitutionen är ingen fullgod garanti för barnet och blir det mindre och mindre, ju svårare konkurrensen och det ekonomiska livet blir i våra överfulla samhällen. Därtill kommer, att det till familjelivet hörande tvångsäktenskapet alltför ofta praktiserats under upprörande och vidriga villkor. Det har haft till följd, att i de flesta fall kärlekens glädje och lycka blivit bytta i ömsesidigt hat och förnedrande slaveri för någondera av parterna, oftast för kvinnan.

En del personer, som ogilla tvångsäktenskapet, anbefalla i dess ställe det s. k. fria äktenskapet, och detta står högre än det förra bl. a. i den mån det utesluter äganderättsprincipen makarne emellan och erkänner individens frihet.

Ingen nekar till att många äktenskap och familjer äro lyckliga för både makarne och barnen. Alla ha vi sett sådana. Men dessa gynsamma förhållanden bestå i trots av lagarna och skulle visat sig mellan goda, sympatiserande individer även vid alldeles fria förbindelser.“ (Humanitet och Barnalstring sid. 25.)

Jag har revolterat mot det sexuella tvånget i äktenskapets princip och könsslaveriet inom och utom äktenskapet, men jag har aldrig önskat eller med ett ord sökt hindra människor att bilda "i frihet och under ansvar" så goda och lyckliga familjer de någonsin kunna.

Talarinnan framhöll klandrande, att jag aldrig yttrat mig om trohet och plikt i kärleken. Hon borde dock ha kommit underfund med, att trohets- och pliktbegrepp genomgå mina skrifter, men att de äro av helt annan art än de gängse, vad det sexuella livet angår. De lyda i huvudsak så: människan skall hela livet vara herre över sig själv och bör icke avhända sig sin andliga eller kroppsliga självbestämningssrätt. Ingen skall av falska pliktbegrepp tro sig skyldig till slavtjänst åt en annans sinnliga nycker.

Det gäller för en människa att alltid kunna handla efter sin övertygelse, och detta blir dubbelt viktigt på kärlekens område, där även kommande individers tillvaro står på spel.

De häftiga angreppen mot mitt förordande av ansvarsfull barnalstring och barnbegränsning synas numera en smula förvånande. Den ena auktoriteten efter den andra uppträder ju till försvar för dessa humana strävanden. Professor Forel, en högt skattad vetenskapsman yttrar sig i boken "Den sexuella frågan" mycket tydligt och radikalt i saken. Och här i landet ha ju flere forskare och skriftställare anslutit sig till samma riktning, så t. ex. doktor Anton Nyström i sitt arbete "Könslivet och dess lagar",

professor Frey Svenson i sin bok "Själslivets hygien" m. fl., professor Wallis har ju härstädes nyss talat för samma åsikt. Ja i Tyskland har nyligen en vetenskapsman, doktor Hamburger, efter som det synes grundliga undersökningar, förordat barnbegränsning i arbetarfamiljer även från rent nationalekonomisk synpunkt.

Att kunna fördjupa sig i den nationalekonomiska vetenskapen står inte alla till buds. Lagarna för befolkningens tillväxande och näringsmedlens förökande och dessas inbördes förhållande äro studerade och utlagda för och emot barnbegränsningsidén av stora snillen och många andra icke snillen, men man behöver inte läsa deras lärda värk för att bli barmhärtig. Man behöver inte vetenskapens bevisföring för att känna medlidande.

När man hör en gift eller ogift barnlös kvinna med kall myndighet tala mot det berättigade i en förnuftig barnbegränsning, då undrar man, om hon skulle tala på samma sätt, om hon vore en utsliten, fattig arbetarhustru med ett halft dussin sjuka, hungriga, trasiga barn omkring sig.

Arbetarhustrurna börja nu själva säga ifrån, vad de tycka i denna fråga. Skånska kvinnokonferensen har nyligen gjort följande uttalande:

"Tills samhället hunnit den utveckling, att det finner med sitt eget inträse förenligt garantera sina blivande medborgares underhåll och fostran till goda och nyttiga människor, ha fattiga föräldrar både rättighet och skyldighet att söka avpassa barnantalet efter försörjningsförmågan genom att med vetenskapens tillhjälp göra befruktningen beroende av sin vilja i stället för av slumpen.

Bland skäl, som motivera en dylik uppfattning, må framhållas bland annat:

Att den med en stor barnskara betungade familjeförsörjaren är en synnerligen ofri människa i det nuvarande samhället.

Att hustrun genom täta havandeskap fullständigt ödelägger sitt personliga liv, för vilket offer varken samhället eller barnen hålla henne räkning.

Att fattiga barn dömas till svält och andra oförskyllda lidanden.

Att samhällets bättre situerade klasser låta barnantalet bestämmas av omtanken om alla parernas bästa.

Då frågan alltså på ett synnerligt sätt berör de fattiga mödrarna, böra dessa söka frigöra sig från fördomarna på detta område, särskilt den falska blygseln, skaffa sig upplysning i alla frågor, som röra fortplantning och sexuell hygien, samt ovilkorligen fordra, att alla hithörande spörsmål åtminstone i partiprässen, som kämpar för även kvinnans frigörelse, behandlas med den värdighet, som bör tillkomma frågor av så stor betydelse som moderskapet och livets upphov."

Detta är ett humant, klart och betydelsefullt uttalande, som hedrar Skånes kvinnor.

Moderskapets frihet är för kvinnan den första, den heligaste av alla friheter, tvånget till moderskap mot bättre vetande det nesligaste av allt slaveri. En kvinna måste själv afgöra, om hon bör bliva mor, och varje gång som hon vet, att hon ej kan bjuda de möjligheter till hälsa och ekonomisk trygghet, som fordras för att alstra moraliskt och fysiskt välartade barn, har hon rätten och plikten att icke föda.

De stackars varelser, som nöden och nedärvda sjukdomar predestinera till en olycklig existens, skola icke tvingas in i tillvaron, så bjuder vår tids humaniserade omdöme.

Fröken R. kryddar sitt anförande med en mängd subjektiva utrop: att jag bygger på de mänskliga lidelsernas gungfly, bjuder gift i stället för läkedom, barbari i stället för kultur, visar häpnadsväckande okunnighet om människonaturen, att den moral jag hyllar är innehållslös och ömkelig, m. m. Dylika översittareomdömen ha mången gång fälts om förslag och idéer, vilka sedermera visat sig i hög grad bärkraftiga. De äro ju åtskilligt diskvalificerande för den, som använder dem, men spela ingen roll för diskussionen.

Talarinnans förvåning, att jag fått tala så länge utan att bli störd är så stor, att hon uttalar den ännu en gång. — — — Men varför skulle jag störas? De troende höra sina åsikter förkunnade i kyrkor och kapell flere gånger

i varje vecka? Varför skall olika tänkande då icke även få tala? Varför skall ett störande av och protesterande mot andra äga rum, när alla ha lika rätt till yttrandefrihet? De icke troende protestera ju ej mot de troendes förkun- nelse. utan låta toleransens bud gälla, det vore naturligt- vis riktigast, att så skedde från ömse håll.

Jämte familjeidén är det fosterlandsidén, som jag en- ligt fröken Rydbergs påstående vill "spränga bort". För att bevisa detta citerar hon åtskilligt ur mitt skådespel "Stridbar ungdom". Hjälten där är en ung fredsentusiast av den typ som nu fins i alla kulturländer. Han lingen försiggår därför inte på någon bestämd plats, utan kan tänkas var som helst. Sådana unga antimilitarister äro kanske de mäst karaktäristiska personligheterna för den nya tid och den nya världsåskådning, som bryter in och griper folken. Det sympatiska hos dessa fredsentusiaster (åtminstone för mig) är deras vidsynta människokärlek och deras kraft till självuppföring. De våga frihet och liv för vad de anse vara rätt. Fröken R. förstår inte mera av dem, än att hon tolkar deras uppträdande såsom "ut präglad individualism, som söker den enskildes rätt och framför allt rätt till njutning, därför är fosterlandet ett ont." Som bevis på deras själviskhet ställer fröken R upp denna fordran hos den osjälviske: "först fosterlandet, främst det helas, allas väl. Sist den enskildes". Det är ju just detta fredsentusiasterna förfäktat. De vilja offra sig för det helas, allas väl, och de opponera mot fosterlandsbegreppet, där- för att de anse, att det står i vägen för det helas förbröd- ring. De äro i allmänhet fattiga unga män, friheten är kanske det enda goda, livet skänkt dem, och den offra de för sin övertygelse. Förföljelse och fängelse blir deras lott. Det kallar fröken R. att strida för egen fördel och blott söka egen njutning! Det är minst sagt en orgineil syn på motståndares karaktär och motiv. Ser fröken R. värk- ligen endast själviskhet och njutningslystnad i den inter- nationella antimilitarismen med alla dess martyrer?

Angreppet på mig för fosterlandsfientlighet stöder frö- ken R. på "Stridbar ungdom" och några citat ur "Humani- tet och Barnalstring". De senare uttrycka emellertid blott

att nationaliteten ej skall drivas upp på humanitetens be-
kostnad. I "Stridbar ungdom" däremot talar hjälten direkt
emot fosterlandsbegreppet. Men, som jag förut nämt, hjälten
är en dramatisk person, tagen ur verkligheten för att skildra
verkligheten. Med vad rätt utger fröken R. hans ord så-
som ordagrannt mina egna uttalanden? Han är skildrad
med varm sympati, men han skall vara sig själv, han
skall icke föreställa mig. Jag har försökt sätta mig in i,
hur en sådan helt ung man tänker och känner och lägga
de ord i hans mun, som för honom äro naturliga. Man
skulle förmodat, att fröken R. sysslat tillräckligt med litera-
tur för att förstå detta. Men det tycks inte så. En gran-
skare, som velat ha reda på mitt sätt att hanskas med
fosterlandsidén, skulle använt sig av den broschyr av
mig, som heter "Fosterlandskänslan". Varför låtsar
fröken R. alls inte om denna lilla bok?*) Kanske för
att den inte passar, då den ju inbjuder till en lugn och
objektiv analys. Där kan varje läsare se, att, under det
jag försöker göra full rättvisa åt både de "isolerande natio-
nellas parti" och "antipatrioternas", min egen läggning mera
drar mig till den *evolutionistiska* uppfattningen av foster-
landsbegreppet. I broschyren står:

"Denna skiljer sig från de föregående huvudsakligen
däri, att den ej sätter det nationella och det internatio-
nella begreppet såsom motsatser utan såsom organiskt
sammanhängande fenomen. Namnet anger att den stö-
der sig på evolutionsteorien, och den kan i korthet defi-
nieras sålunda: fosterlandsidén är underkastad utvecklings-
lagen. (Med evolutionsteorien menas den mot skapelse-
historien opponerande, av Spencer bearbetade och med
darwinismen överensstämmande läran, att världens utveck-
ling försiggått gradvis och småningom under långa tidrym-
der. Den innebär ett oavbrutet fortskridande från lägre
livsformer till högre sådana.)

*) Fröken R. har sedan förklarar, att hon ej kände till denna
broschyr.

Bildandet av fosterland är helt enkelt en del av den process, som under seklernas gång strävar att göra livet på jorden ändamålsenligt. Det nuvarande tillståndet är blott ett stadium i detta lagbundna ordnande av planeten i sin helhet, där människosläktet redan genomlevat så många olika skeden av samfundsbildning.

— — — — —
 Ingen evolutionistiskt tänkande människa kan ens för en minut föreställa sig, att fosterlandens omvandling nu skulle vara slut, att det nuvarande förhållandet länderna emellan skulle vara utvecklingskedjans yttersta ändpunkt.

— — — — —
 För det evolutionistiska fosterlandsbegreppet är blott den sann vän av sitt land, som tillika är internationalist, ja, internationalismen är egentligen blott den högsta formen av fosterlandskärlek.

— — — — —
 Varje människa har två fosterland, det där hon är född — och världen. Vid det mindre är hon fäst med minnenas tillgivenhet så som hon är fäst vid det landskap, den ort, där hon vuxit upp och fått omhuldande kärlek. Vid det större är hon fäst med sin allmänmänskliga själ och sin hängivenhet för civilisationen. Tegnér's bekanta ord: "all bildning står på ofri grund till slutet, blott barbariet var en gång fosterländskt" uttrycker hans tacksamhet för mänsklighetens gemensamma kulturkamp.

— — — — —
 Idealet för den evolutionistiska riktningen är icke någon separatistisk, nationell ära, utan alla folks gemensamma väl. Varje land och varje individ skall göra sitt bästa arbete för att resultaten av alla länders och alla individers strävan skall bli det högsta goda för mänskligheten.

Evolutionisterna rikta sig sålunda mot båda de föregående uppfattningarna, dock huvudsakligen mot den isolerande. Den fosterlandsfientliga strider nämligen icke mot evolutionens idé, icke mot förbrödringen, fast den i åsikten om fosterlanden såsom krigens orsak skiljer sig från evolutionisterna. Dessa hålla före, att fosterlanden varit och

äro en välgörande fas i den mänskliga utvecklingen och ett hinder för krig i det krigen genom den nationella begränsningen blivit oändligt mycket färre, än om varje by, varje landskap, varje stam, varje ras skulle med vapen avgjort alla tvister med sina grannar.

Huvudvikten lägga de emellertid på, att begreppet fosterland måste underordnas begreppet mänsklighet så, att i varje rättstvist individen tar parti för rätten, icke för den nationella egennyttan.

Varken familjen, rasen, folket eller fosterlandet får förslöa det individuella samvetet. Över nationen står — sanningen.“

Fröken R. fortsätter emellertid sin samvetsgranna tolkning med att ställa mig tillrätta för att en ungsocialist i Karlstad nyligen vägrat göra sin värnplikt. Detta växer fram ur fru Stéenhoffs förkunnelser, utropar hon. I samma lilla av fröken R. ignorerade broschyr har jag skrivit ett klander mot Tolstoy för att han uppmanar unga män att enstaka, var i sin stad vägra göra sin värnplikt. Jag skriver: "man skall icke uppmana unga män att handla så, att de komma i kollision med lagen“.

Det tredje livsvärdet, som jag enligt fröken Rydberg vill beröva mina medmänniskor, är religionen, närmare bestämt den kristna religionen. Fröken R. säger inte, vad hon menar varken med religionen eller den kristna religionen. Menar hon, att det faller av sig självt? Ingenting torde vara mera nödvändigt nu för tiden, än att noga definiera begreppen, när man rör sig med sådana föreställningar som religion och kristendom. Det är otänkbart, att här hinna ingå på alla de variationer, som i våra dagar äro i bruk i dessa ämnen. Den nya bibelkritiken dominerar ju nu vid universiteten och på de håll, där man är i färd med att utarbete läroböcker i kristendomsundervisning. Jag känner inte de nya läroböcksförslagen, men jag sluter av den opposition de väckt hos de gammaltroende, att Sveriges officiella kristendom håller på att bli en annan än hittills. För övrigt ha de flesta människor de mäst svävande föreställningar om vad de tro eller inte tro. Somliga förneka försoningsläran, andra treenigheten,

andra åter de eviga straffen. Skulle Sveriges kultur i våra dagar bestå endast tack vare dem som ännu äro kristna i enlighet med Augsburgska bekännelsen, antagen på Uppsala möte 1593, är jag rädd det vore en klen kultur och dess anhängare lätt räknade. Jag misstänker, att den av fröken R. varmt rekommenderade svenske filosofen professor Vitalis Norström skulle bestämt vägra att höra till samlingen. Jag vet inte ens, om man även med vidsträckt tolerans för avvikande meningar, kan kalla honom kristen. Att döma efter följande hans uttalande kan saken diskuteras. Han säger: "Så långt äro vi ense, vi alla som tänka rätt, *emedan* vi tänka fritt. Vi erkänna ingen annan stat än den, som förvärkligar våra rättigheter, och ingen annan gudomlighet än den, som fullkomnar vårt eget personliga liv".

Vfktor Rydberg och Pontus Vikner sveko i dogmerna. Jag vet ingen religiös skriftställare, som står kvar på ståndpunkten från 1593.

Fröken Rydberg säger, att jag är ansvarig för mina uttalanden inför offentligheten: "Vi leva dock i ett samhälle, som har den kristna tron som utgångspunkt för sin utveckling." Detta är sant, om man fattar saken historiskt som jag gjort. Utgångspunkten för vår lutherska tro är den heliga skrift och Augsburgska bekännelsen antagna till rättesnöre på Uppsala möte 1593. Men därmed har jag bra litet att sysselsätta mig. Svenska folket hade redan 1809 så vidsynta och upplysta lagstiftare, att de kunde få den storartade paragraf 16 i regeringsformen, som lyder så: Konungen skall ingens samvete tvinga eller tvinga låta. Tack vare denna paragraf har jag rätt till egen övertygelse och är icke redovisningsskyldig varken inför kyrkor, kapell eller stadshussalonger, ja inte inför någon, så länge jag icke förbryter mig mot svensk lag. Allt självtaget andligt förmynderskap i Sverige i avsigt att utöva tryck på andras samvete är tydligen enligt nämnda paragraf olagligt. Det tycks ibland som om en hel del goda svenskar ännu icke vuxit i vår snart hundraåriga regeringsforms mest storslagna paragraf. Om svenskarne nästa år skulle fira ett jubileum för denna religionsfrihe

tens hörnsten i deras lag, så vore svenskarne ett kulturfolk i den mån detta jubileum fann förståelse och tillslutning.

Fröken R. säger sedan, att "Kristus var revolutionären utan like. Men hans revolution går till människosjälens djupaste djup." Detta som motsats mot andra revolutionärer som varit och äro mera ytliga, och vilkas arbete fröken R. därför underkänner. Med vad rätt?

Hur obetydliga de än varit, och om de än icke gjort annat än upprepat ett och annat som Jesus sagt, och detta icke fallit den kristna kyrkan i smaken, ha de sällan undgått förföljelse. En författare har sagt: "Vi skola läsa den kristna kyrkans historia vid skenet av de bål, den tänt över världen". Var har kyrkan lärt sin intolerans?

Säkerligen icke hos Kristus.

Alla sociala förbättringsförslag äro enligt fröken R. odugliga, om de ej härstamma från en livsåskådning, som tar hänsyn till ett liv efter detta. Söker man i redan gängse lagar och författningar finner man emellertid, att de sällan hava religiösa föreställningar till ledmotiv, utan helt realistiskt syssla med jordiska inträsen. I s:ater utan statsreligion skulle ju något annat vara svårt, ävenså i stater med många olika religioner. Mig veterligt finnes ingenstädes social lagstiftning, som har en tillkommande existens som drivfjäder.* Det torde då vara ursäktligt, att även jag hoppas på nyttiga följder av de reformförslag, till vilka jag anslutit mig, och vilka lämna frågan om en tillvaro efter denna öppen för vars och ens egna reflektioner.

Fröken R. ogillar vidare, att jag såsom hon påstår vill lämna full frihet åt "naturen", varvid ordet natur tydligen tages i betydelsen: de animala drifterna. Det är ganska underligt att någon, som genomläst mina skrifter kunnat göra sig blind för hela andemeningen i desamma:

*) Exempel saknas däremot ej på lagstiftning, stridande mot gällande trossystem. Dödsstraff finnes kvar hos oss, även för "oomvända" brottslingar, trots vår statsreligions bestämda förkunnelse av de eviga straffen.

förståndets och samvetets herravälde över allt människans görande och låtande, därför att först på det sättet kommer människokärleken att kunna övervinna egoismen. "Humanitet och barnalstring" slutar med denna mening: "Hän-givenheten för det barmhärtiga är den enkla och starka makt, som en dag skall dominera världen."

Den resolution, som efter fröken R:s tolkning av mitt författarskap blev antagen, lämnar jag naturligtvis i sak utan kritik, men kan ej avhålla mig från att erinra om en liten rolig passus i dess mitt. Där står nämligen att jag, att döma efter mina arbeten, icke torde kunna överskåda och bedöma räckvidden och följderna av mina idéer. Det är nog så, att räckvidden av sina idéer har aldrig någon människa kunnat överskåda, jag behöver således ej oroas av detta överlägsna klander och förvånar mig blott över, att mötet ansett sig i stånd att utföra detta fjärrskådande framtidsarbete. Geijer säger någonstades: "människan, ögonblickets varelse, kan ej se vad till det goda, det är till uppfyllande av mänsklighetens mål hörer. Till det goda kan hon endast ge den goda avsikten . . . , utan denna tro skulle ingen människa våga företaga en handling av viktiga, men oberäknliga följder".

Utän skymt av någon förmäten jämförelse skulle jag vilja göra det lilla antagandet, att Darwin bött i Sundsvall och här utgivit sina verk om arternas ursprung och människans härkomst, vari han framlägger suppositionen, att människan härstammar från ett apartat däggdjur. Hur lämpligt det varit, att anfalla honom för samhällsupplösande, religionsfientliga och omoraliska läror. Han hade nog fått sig en grundlig protest för sina fördärliga idéer med beklagandet, att han ej kunde överskåda deras räckvidd, stackars man. Nej, det var heller inte lätt, det blev de väldigaste följder kanske något vetenskapligt uppslag haft. Men protester förekomma visst inte ensamt i Sundsvall. Vi kunna erinra oss en annan vetenskapsman, som blev så grundligt nedprotesterad, att han måste återtaga sin

lära, att jorden rörde sig, fastän han alltjämt trodde på den själv. Och huru gick det ej med den hedersman, som uppfann paraplyet? Han förföljdes av protester i form av hån och stenkastning till dess han blev vans nrig. Han dog på ett hospital, men hans förföljares avkomlingar ha säkert haft mycket god nytta av paraplyet. Exempler kunna ju mångfaldigas i oändlighet.

Borde inte mänskligheten lära något av sin historia och taga nya idéer med lugn, låta bevis och motbevis kämpa mot varann, i förvissning om, att först på detta sätt sanningen och de bästa metoderna för människornas liv utformas. Livskraftiga idéer komma att leva, alla protester till trots, till dess de äro förbrukade och måste ersättas med nya. De idéer, som icke längre äro livsdugliga, understödjas förgäves av även de mäktigaste inträsen.

Några idéer, jag tror på som livskraftiga äro dessa:
Att kärleken skall höja sig från sin slavtjänst under pänningen.

Att kvinnans frigörelse är nödvändig för samhällets harmoniska utveckling.

Att barnets rätt bör tryggas genom fullt demokratiska lagar.

Alla som icke äro helt och hållet nöjda med det bestående och säga detta offentligen utsätta sig för att kallas revolutionärer, som vilja "upplösa samhället". Rör man därtill vid den gängse moralen är man naturligtvis osedlig. Det bestående ensamt är sedligt. Alla moraliska ändrings- och reformförslag äro osedliga — till att börja med. Nu är emellertid idén om den fria kärleken så gammal — den har t. o. m. hos oss i kulturella kretsar debatterats sedan långa tider — att den inte längre kallas osedlig. Tvärt om, man går över till en annan ytterlighet på åtskilliga håll och kallar den så hög och idealistisk, att den inte passar för denna världen. Människor äro inte goda nog för frihet, heter det nu. Männen äro så dåliga, ha vi nyligen hört här, därför måste kvinnan ha ett lagligt band att hålla

fast dem med. Det är således inte av moraliska skäl en del kulturmäniskor ta avstånd från den fria kärleken utan av praktiska och ekonomiska. Detta är en stor landvinning, ty därmed äro vi ifrån kapitlet om att tvånget skall vara sedligare än friheten.

Det är ju klart, att en kärlek, som avskiljer alla själviska och ekonomiska beräkningar, måste stå etiskt högre, än den, som grundar sig på rätt till försörjning och andra sociala förmåner. Den fria kärleken är erkänd av tänkare som den högsta idé om kärlek som fins, det mål till vilket samhället bör sträva. Den mindre tänkande mängden lever emellertid ännu i en otrevlig villrådighet, om den skall anse denna kärlek som höjden av sedlighet eller höjden av osedlighet. Jag menar naturligtvis nu idén, icke sättet på vilket den praktiseras, det kan vara mer eller mindre sympatiskt.

Den vanliga praktiska invändningen mot fria förbindelser är, att de skulle bringa en sådan oreda.

Då vill jag genast svara, att det är icke fråga om att införa dem. De existera hos oss och överallt i vidaste utsträckning sedan tusentals år. Det sexuella förhållandet utanför äktenskapet är ingen modern uppfinning. Det är inte fråga om att införa något nytt i människornas könsliv. Det moderna i saken är ett reformförslag som angår människornas tankeliv. Frågan gäller: skulle icke det sexuella livet sådant det nu pågår i prostitution och elände kunna reformeras därhän, att det blir människovärdigt? En sådan reformation kan icke byggas på avhållsamhet och äktenskap, det är av erfarenheten bevisat. Celibat, prostitution och äktenskap gå som paralella linjer genom alla tider. De på sätt och vis stödjå varandra. En sedeskildrare från New York skrev nyligen i Svenska Dagbladet:

“— — — Till sina dimensioner och sin mångsidiga utveckling står New Yorks halvvard ouppnådd av alla andra städers i världen. Detta kan egentligen förefalla egendomligt, enär amerikanaren i allmänhet är kall och temperamentlös samt dessutom gifter sig vid mycket tidiga år. Men New York är en främlingsstad par preference och detta faktum förklarar saken. Till det yttre ser man långt mindre av det

hela än i Europas städer, men icke destomindre vimlar det av amerikanska, tyska, franska, italienska och spanska "institut", lokaler med negresser, japanska "téhus", ryska, syriska, egyptiska "fancy houses" och så vidare i långa banor. Inga av dessa institutioner och högst få av de oberoende demimonderna kunna existera utan att lämna regelbundna tributer till ordningens väktare. En aldrig sinande ström av guld letar sig väg från denna oreka källa till polisens fickor. Detta möjliggöres tack vare den barocka lagstiftningen. Enligt denna kan varje person, som anträffas i ett "disorderly house", skickas till tukthuset (en man drabbas emellertid aldrig av detta öde, han höres blott som vittne!), och samma straff hotar till och med husets egare. Demimonden är absolut fågelfri, kan när som helst gripas ute på gatan och förpassas till tukthuset. — — — — —

Betecknande är, att blott någon enstaka tidning över huvud vågar beröra ämnet i fråga och i så fall alltid med den mäst ängsliga försiktighet. Amerikanaren sitter så ohjälpligt fast i sitt puritanska pryderi, att han knapt kan förmå sig att erkänna, att mänskligheten sönderfaller i två olika kön."

Reformationen kan endast ske därigenom, att den från låghet och lastbarhet befriade kärleken, som redan fins, erkännes som ett gott och därigenom blir en förädlade makt, i stället för att såsom nu behandlas som ett ont och därigenom föranleda människors olycka. Genom att förvisa den fria, oegennyttiga kärleken till det skamliga område har man gjort mänskligheten en kolossal otjänst. Man har därigenom först och främst förstört människornas fantasi och tvingat dem att se på det naturliga som på någonting orent och förnedrande. De vetenskapliga iakttagelserna visa emellertid tydligare dag från dag, att den goda och redbara kärleken icke försämras av individ eller släktet, utan verkar välgörande och förädlade och från social synpunkt är önskvärd, emedan den ökar summan av lycka i samhället, vilket icke celibatet gör, icke heller prostitutionen, icke håller det äktenskap, som blivit ett andligt och lekamligt tvång.

Det gamla föraktet för kärleken beror mäst på okunnighet och hyckleri. Hos kvinnorna tror jag, att okunnigheten är förhärskande, hos männen hyckleriet, dock finnas även kvinnor som hyckla.

Vad kan det vara, som driver många män till skenhelighet i den sexuella frågan? Är det av beräknad själviskhet eller av en instinktiv känsla, att många kvinnor vilja ha det så? Överklassens kvinnor ha i allmänhet, vad nu orsaken kan vara, svårt att bilda sig en sann föreställning om samhällets realiteter. Det är nog mycket deras skyddade och privilegierade ställning som gör detta, men även ett stort behov av illusion. De vilja se samhället sådant det anses böra vara, sådant det officiellt säges vara, icke sådant det är med dess legitima engifte och dess hemliga månggifte. I dygdens och moralens namn blunda de välbärgade kvinnorna för samfundets nattsidor och lämna åt sina icke privilegierade fattiga systor att ensamma dragas med allt det hemliga svarta, som hopar sig bakom den officiella fasaden. Vi veta ju alla att utanför våra egna fönster bedrivs den skamligaste kvinnojakt och kvinnohandel så fort mörkret brutit in, men vi draga ned våra gardiner, det är allt.

Man njuter familjelivets behag och gläder sig åt hemmets stora betydelse för sedligheten. Mammans och pappas snälla gossar, mätta och välvärdade, hålla god min och när de sagt god natt åt sina kära föräldrar gå de ut på jakt efter fattiga flickor.

Man har överdrivit hemmets betydelse såsom värn för sedligheten, om man med sedligheten menar avhållsamheten. De ha ju i allmänhet goda hem, alla dessa bildade unga män, som dock leva i prostitution. De ha fått alla de förmaningar, varningar och böner som tänkas kan. Hemmen äro så förträffliga enligt konservativ och religiös uppfattning, att man icke får röra vid dem utan att det väcker vrede, men dessa förträffliga hem släppa oavbrutet ut en ström av män, som i ständigt stigande grad ökar de prostituerade kvinnornas antal. Kan det vara möjligt, att prostitutionen ingår i hemmets vyer för de unga männens framtid? Hur tänker sig över huvud

taget fäderna och mödrarna, att deras söner skola leva tills ett kanske sent äktenskap inträder? Äro föräldrarna i hemlighet nöjda, att det fins en parasklass fattiga, tjänande systrar, som deras söner kunna för sitt välbefinnandes och förströelses skull ansvarslöst exploatera?

En av de ledande män, som nyligen protesterade på stadshuset, yttrade för några år sedan till mig, att han för sina söners räkning skulle vara glad, om det fans för dem sådana unga flickor som Saga i mitt skådespel "Lejonets unge". Han väntade sig förmodligen icke av sönerna, när de blivit unga män, ett liv i avhållsamhet och han såge naturligtvis hellre, att de hade en förbindelse av etiskt och lyckobringande värde än många förbindelser i lättsinne. När man nu vet, att så gott som alla unga män leva i fria förbindelser, vore det då inte skäl att på grund av dessa faktiska förhållanden ordna tillvaron på bästa möjliga sätt? Vore det inte skäl att söka få deras förbindelser så människovärdiga som möjligt? Vore det inte i föräldrarnes inträsse, att deras söners kvinnosällskap vore dem ett gott och förädlande sällskap på samma bildningsnivå och med samma intressen som de själva. Till det etiskt förnuftiga i detta kommer ju dessutom den hygieniska sidan. I prostitutionen riskeras ju både själens och kroppens hälsa.

Så långt har man nu kommit, att man tillåter fri diskussion i detta ämne. Det är ett stort framsteg. Förr skulle det bara viskas. Man kan hoppas på lösning av alla svårigheter, blott man vågar talas vid om dem.

De som tro, att kärlekens frihet måste, såsom nu ofta sker, åtföljas av förfall, ha en allt för dålig tanke om människonaturen. Människorna längta icke ursprungligen efter kärleken som något dåligt, som en last utan som något upphöjt och ädelt. Ungdomens skönaste drömmar röra sig om en lyckliggörande, vördad kärlek. Att ungdomen sedan ofta sjunker, det beror mycket på de yttre frestelser, som samhället sätter i dess väg, och på dåliga institutioner, som kunna knäcka även de starkaste. Författaren C. J. L. Almqvist säger någonstades: "Till stor

del erkänner man den överklagade osedligheten, men så, att man skyller olyckorna och fördärvet på de enskilda blott, icke på samhällsgrundsatserna. De enskilda brister äro emellertid som en droppe i havet emot de massor av fördärv, ömklighet och elände, som en enda människovidrig samhällsmaxim eller stadgad paragraf utbreder åt alla håll. Statens brott äro således ojämförligt viktigare att utspana, efterhålla och rätta än den enskildes.“

Jag har redan nämt varför jag opponerat mig mot äktenskapet. Det är därför, att jag har ett annat ideal än det som finner uttryck i äktenskapets *princip*. Jag anser att en människa hela sitt lif skall behålla full bestämmanderätt över sin egen person. Detta i enlighet med demokratiens anda, som fordrar, att alla medborgare ha samma rätt icke blott i statsstyrelse utan även i självstyrelse. Den ena individen skall icke ha någon som hälst slavägare rätt över den andres person. I äktenskapets princip ingår högst betydligt av slavägaretradition. Därför är den fiendlig mot demokratiens anda, som vill frihet och jämlikhet för alla individer. Äktenskapet är grundat på idén om det sinnliga tvånget, vilket nogsammt framgår av giftermålsbalken. Frithiof Palmér skriver därom i sin bok "Det heliga äkta ståndet": Att den lagvigda hustrun är ofri till sin kropp och äger att städse med tålmod underkasta sig mannens godtycke, detta är djupt rotfäst i den allmänna föreställningen. Ja kvinnan är dömd att påtaga sig oavlätliga havandeskap, därav ofta skördande förtidig död, allt i biblisk lydnad för sin man. Vår skilsmässolag beviljar skilsmässa på anhållan av den, som förvägras äktenskapligt samliv, däremot fins ingen dylik utväg för den som vägrar. Det enda fall, då en hustru under sådana omständigheter kan ernå skilsmässa, är om hon på sin kropp kan utvisa tydliga spår av övervåld“.

En ärlig demokrat kan icke gilla det sinnliga tvånget.

Om man kunde tänka sig en äktenskaplig institution, där varje skymt av könsslaveri vore borttaget, där båda parterna vore fullt jämställda, där hela samlivet berodde på fri vilja och fri hängivenhet, ja då hade man från demo-

kratiskt håll intet att invända, men en sådan laglig institution är vad angår det sexuella otänkbar, därför att den skulle sammanfalla med idealet av fri kärlek.

* * *

Vad är det som mäst bidragit till kvinnans frigörelse? Det är arbetet utanför hemmet och den ekonomiska omdaning, som detta föranledde i samhället. Med den ekonomiska självständigheten kom den moraliska. Kvinnan tvingades ut på arbetsmarknaden av nöd, därför att mannen fick a'lt svårare att vidare försörja henne. Ännu på adertonhundralet hade så gott som varje man en hel rad kvinliga släktingar att underhålla. Nu är den bördan ofta lyftad från hans axlar. Hans kvinliga släktingar underhålla sig själva. På verkstaden, i ateliern, bakom disken, i skolan, på kontoret eller byrån, där de nu uppehålla sig, utveckla de icke blott sin energi utan även sin reflektionsförmåga. De ha emellertid märkt, att livets strid gäller även annat än endast det dagliga brödet. Den gäller även rätten att tänka, tala, handla och älska efter egen, personlig rättsuppfattning inom ramen av lagarnes hägn och tillstånd.

Rätten att älska fritt hade männen förut alltid förbehållit för sig allena, fast det var kvinnor, som skulle älskas och sålunda deltaga i handlingen. På männens uppmaningar och böner, icke på eget initiativ, skulle kvinnan inlåta sig i kärlek, men sedan skulle domen falla så, att kärleken vanhedrade endast kvinnorna, under det männen varit i sin fulla rätt, och ej begått något vanhederligt.

Denna omoraliska begreppsförvirring har länge härskat tyranniskt i samhällena, men dess övervalde är nu på upphällningen.

Den försvaras förgäves med sådana vapen som orden fosterland, religion och hem. Det är försent. Upplýsningen är redan för stor för att man skulle kunna inbilla folk, att vi skulle få sämre fosterland, religion och hem, därför att den sexuella moralen blir fullt rättvis för båda könen.

Kvinnorna ha inte längre den uppfattningen av kärleken, att den i och för sig är en skam, eller att en människa är moraliskt sämre, därför att hon älskat en eller flere gånger. De moderna männen äro heller inte så själviska och inkonsekventa, att de uppehålla principen om skam för ena parten, men inte för den andra, när två individer älska varandra.

Nutidsmänniskor vilja, att de som älska varandra skola vara likställda och akta varandra såsom goda kamrater och innerliga vänner. Deras förening skall endast bestå genom ömsesidig tillgivenhet, ett ständigt förnyat inre band av överensstämmelse i tankar och känslor, fullkomligt förtroende och frivillig trohet.

En naturlig följd av denna åskådning är, att den som blir sviken i kärlek, bedragen i sitt förtroende därför icke är förnedrad. Ett misstag är en olycka icke ett brott för den som velat det rätta och försökt handla rätt. Hederliga människors dömmande får ej rikta sig mot den oskyldigt lidande parten i stället för mot den orättfärdige.

* * *

Barnet begär inte att födas. Föräldrarna tvinga det att leva. Därigenom uppstår å deras sida en moralisk skyldighet att söka handla så, att det nya livet icke blir sig själft och andra till olycka. Deras strävanden måste oavlåtligt riktas på, att det nya livet blir till godc, ett gott och lyckligt liv, men detta kan det svårligen bli utan en sund själ i en sund kropp. Föräldrarnas huvudsakliga plikt såsom föräldrar är därför att tillförsäkra barnet hälsa och uppfostran, en gynnsam utveckling av personligheten.

Ensamma kunna föräldrarna inte delta, icke ens om båda lika energiskt sträva därefter, ännu mindre om en ensam mor eller en ensam far kämpar allena för barnet. De behöva samhällets, statens och lagarnas bistånd för att kunna tillförsäkra barnet en allsidig utbildning och ett nödvändigt skydd mot störande tillfälligheter. Det är genom solidaritetsidéen, som barnet vinner fördelar, och först genom denna idéns fullständiga seger kan man hop-

pas på verkligt gynsamma möjligheter för alla barn. Men innan dess, hur många fördomar att övervinna, hur mycket motstånd att besegra.

Genom det sociala intressets pådrivande makt ha en del lagar framkommit, som söka rädda barnet från okunighet, förtryck och urartning. Så t. ex. lagen om skolbildning åt alla (fast dess tillämpning ännu är ofullständig), lagen mot barns industriella arbete under viss ålder och lagen om barns skiljande från ovärdiga föräldrar. Men det viktigaste återstår ännu: tryggad heder och tryggad ekonomi för alla barn. Det är en helt ny ekonomisk lagstiftning, som skulle behövas i detta fall, grundad på försäkrings- och pensioneringsprincipen. Den är jämförelsevis ny och har ännu icke trängt igenom, men torde nog förtjena att upptagas till prövning. I en tid, som vår, då förtjänsten är så osäker och inkomsterna mindre bero på den enskildes flit och duglighet än på fluktuationer på arbetsmarknaden, borde barnen sättas utanför och över de värsta riskerna, i stället för att vara, som de nu äro, just i brännpunkten för alla svårigheter. Inom de fattigare klasserna gå alla de förödande verkningarna av sociala och industriella konflikter ut över barnen. Efter en omfattande sträjk eller lockout, då svälten trätt in i tusentals arbetarhem, äro kanske en mängd barn hämmade eller förstörda i sin utveckling. Det behövs inte en så lång tid av djup nöd under uppväxten för att en ung organism för alltid skall förlora möjligheten att nå full andlig och fysisk utveckling. Det prekära i barnets ställning kommer av, att dess existens beror av privatpersoners godtycke. Mot denna otrygghet fins svårligen annat botemedel än att åt alla barn utdelas underhåll ur en säker gemensam kassa, tills deras uppfostran är fullbordad.

Det är även en helt ny hedersuppfattning, som måste göra sig gällande i lagstiftningen. Ur lagarna måste noggrant bortplockas alla spår av den orättvisa och inhumana uppdelningen i äkta och oäkta barn. Hur kan man ännu i vår tid låta något sådant passera, som att en otalig mängd barn få komma till världen som parias, från födelserna märkta med ett skømmärke? Tillvaron har i oänd-

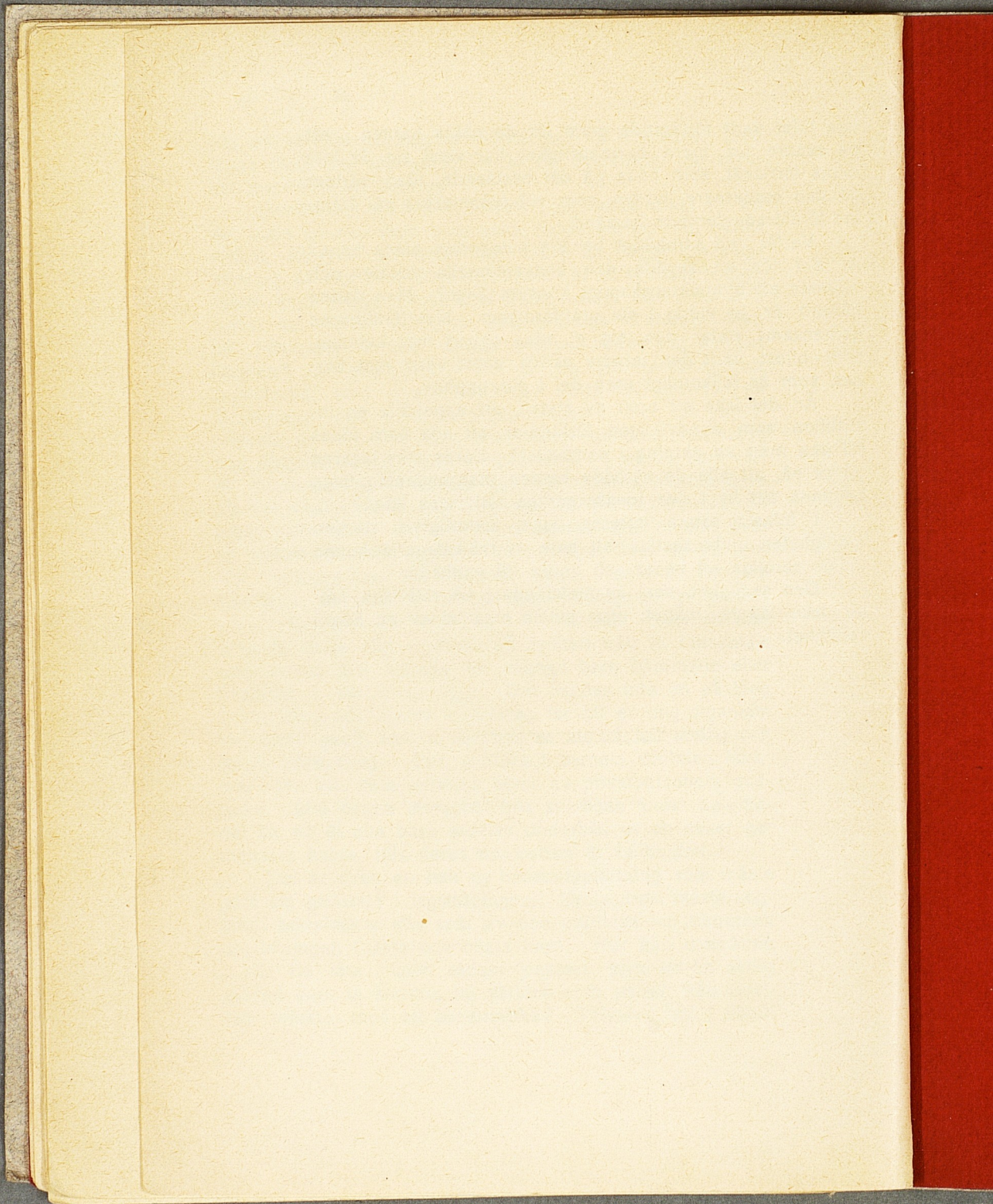
liga tider varit förfärande grym för de oäkta barnen. Att på senare tid mera barmhärtighet har visat sig, är inte deras förtjänst, som hålla på det bestående, utan tvärtom på den modernare livssyn, som vill människors väl framför föräldrade formers bestånd.

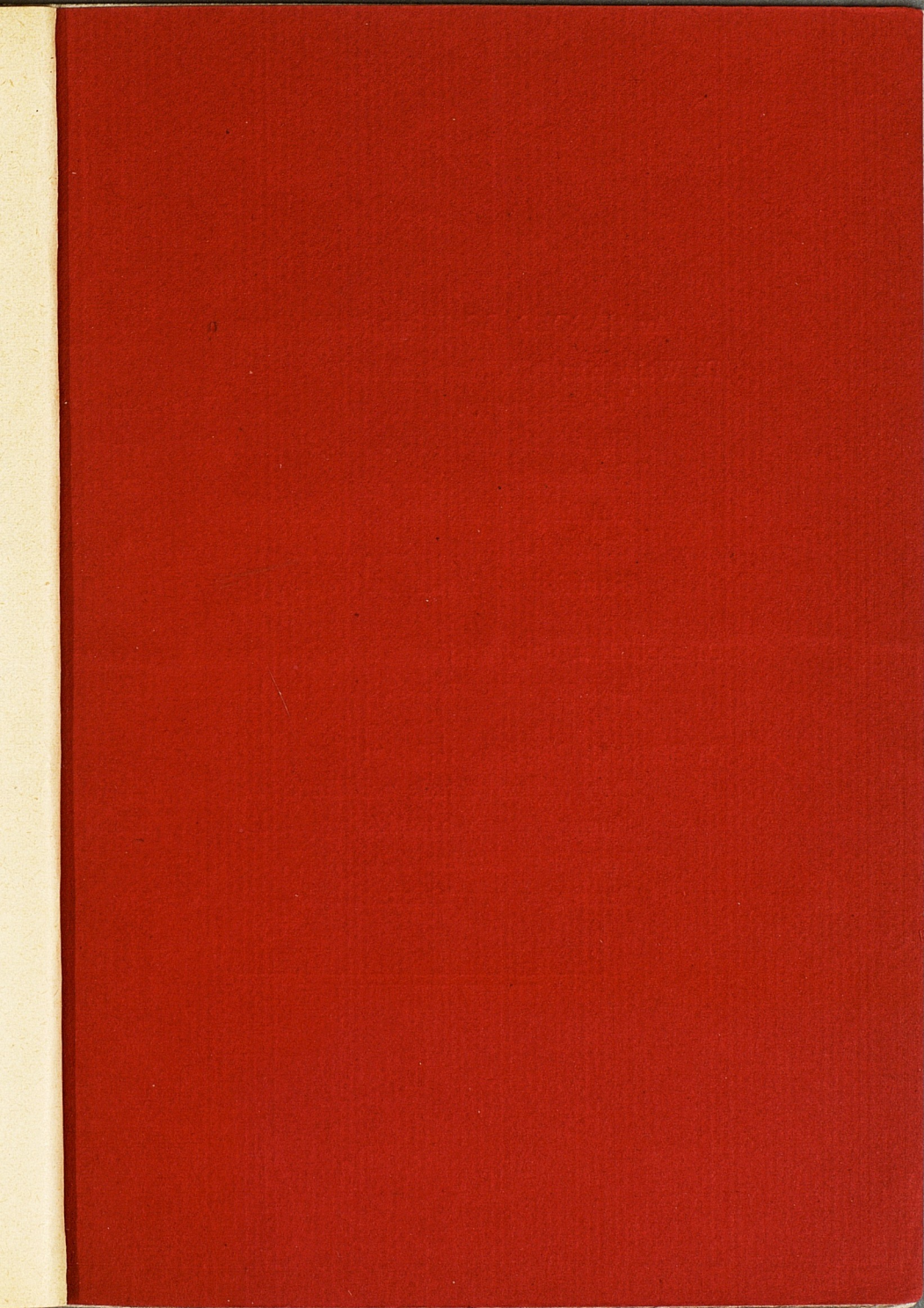
Varför vill samhället behålla kategorien oäkta barn? Är det för att skydda den konventionella moralen och hämnas ett utomäktenskapligt könsumgänge? Men denna hämnd är ju vidrig i sin orättfärdighet. Mot föräldrarna gemensamt riktar den sig ej, utan enbart mot kvinnan, som oftast varit den mindre aktiva, samt värst mot barnet, som är fullkomligt utan del i sitt upphov.

Är det icke ett brott av staten, att uppehålla en institution som oundvikligen förhindrar, att alla barn födas till lika mått av aktning i samhället? Borde icke lagarna gå ut på, att alla de nyfödda barnen, utan undantag, fingo begynna sitt liv i den medborgerliga rättvisans hägn?

I folkets sanna intresse ligger naturligtvis, att den möjligheten undanskaffas, att barn av två kategorier kunna födas, somliga till heder och andra till vanheder.

Den sedlighet, som är motståndare till rättvisan, håller icke längre måttet, utan måste ersättas av en högre sedlighet.

Av HAROLD GOTE har förut utkommit:

På Wahlström & Widstrands förlag:

Lejonets unge	Pris 2:—
Sin nästas hustru	« 2:—
Ärkefienden	« 2:—
Det heliga arvet	« 2:—
Öknen	« 2:50
Feminismens moral	« 0:50

På socialdem. ungdomsförbundets förlag:

Stridbar ungdom	« 0:75
---------------------------	--------

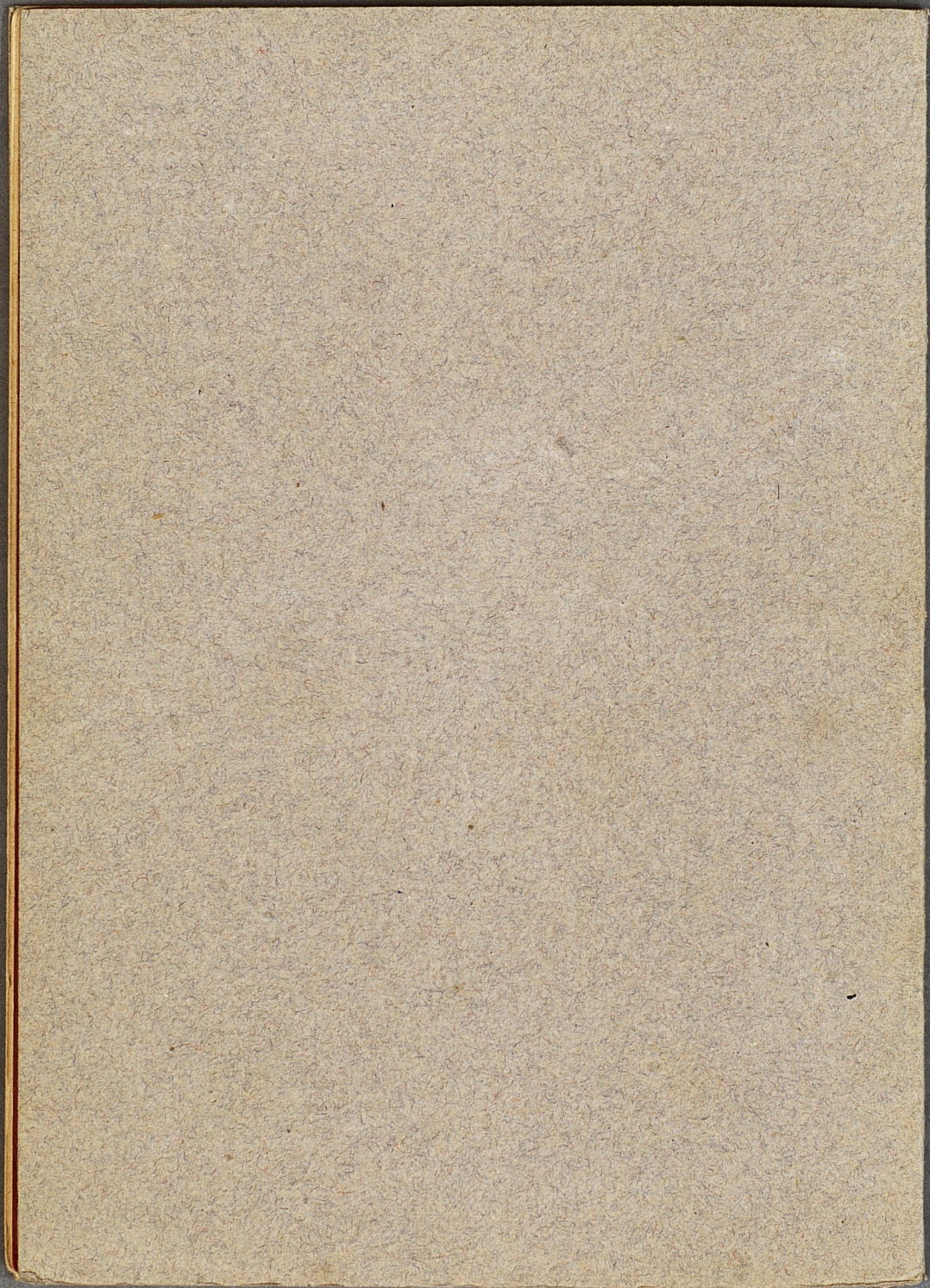
På Björck & Börjessons förlag:

Den reglementerade prostitutionen	« 0:25
Humanitet och barnalstring	« 0:25
Fosterlandskänslan	« 0:25
Penningen och kärleken	« 1:—

—
—
—
—
50
50

75

25
25
25
—

www.books2ebooks.eu